
A

a

cominciare dall'a az elejénél kezd valamit

♦ **essere all'a** vminek az elejénél tart/van
dall'a alla zeta elejétől a végéig; ától cettig

ABATE

parere un (padre) abate kitűnő színben van
stare/vivere come un (padre) abate gondtalanul/bőségben él

ABBACCHIARE

(*toszk*) **abbacchiare** ⟨qc⟩ elkótyavetyél vmit

(*toszk*) **abbacchiare una ragazza** rosszul ad férjhez egy lányt

ABBAGLIO

cadere in abbaglio tévedésbe esik ♦ **essere**

in abbaglio téved; tévedésben van

prendere/pigliare un abbaglio téved; hibázik

ABBAIARE

abbaiare alla luna (come i cani)/al vento

hiába kiabál; hiábavalóan fáradozik

(*biz*) **abbaiare dalla fame** kopog a szeme az éhségtől ♦ (*biz*) **abbaiare dalla sete** (majd) eleped a szomjúságtól

ABBAIATA

(*átv, ritk*) **fare l'un'abbaiata a** ⟨q⟩ jól lehord vkit

ABBANDONARE

(*átv*) **abbandonare il gioco/la partita** viszszalép

(*átv*) **abbandonare** ⟨q⟩ **a se stesso** nem törődik vkivel; sorsára hagy vkit

abbandonarsi a un piacere, una passione ecc. élvezet, szenvedély stb. rabjává válik

ABBANDONO

lasciare ⟨qc⟩ **in abbandono** elhanyagol vmit; nem törődik vmivel

ABBARBARCARSÌ

(*átv*) **abbrabbarcarsi in** ⟨qc⟩ gyökeret ver vhol

ABBARBARICATO

(*átv*) **stare abbrabbaricati a** ⟨qc⟩ görcsösen ragaszkodik vmihez

paese abbrabbaricato sulla collina a domb tezején/hátán lévő/elterülő falu

ABBASSARE

(*átv*) **abbassare la coda/la cresta/le corna** behúzza a farkát; meghunyászkodik

(*átv*) **abbassare le armi/(ritk) la lancia/(ritk) lo scudo** enged; legyőzöttek nyilvánítja magát

ABBATTERE

(*hajó*) **abbattere in carena/chiglia** hajót tisztításhoz oldalra dönt

(*írod*) **abbattersi bene** jól jár valaminek a kiválasztásával ♦ (*írod*) **abbattersi male** rosszul jár valaminek a kiválasztásával

(*ritk, vál*) **abbattersi in** ⟨q⟩ belebotlik vkibe

ABBEVERARE

(*átv, írod*) **abbeverarsi a** ⟨qc⟩ merít vmiből

ABBICCÌ

(*átv*) **essere all'abbiccì** a kezdet kezdetén van

non saper neanche l'abbiccì di ⟨qc⟩ vminek még az alapjait sem ismeri/tudja; annyit ért vmihez, mint tyúk az ábécéhez

tornare all'abbiccì előlről kezd valamit

ABBOCCARE

(*átv*) **abboccare** csapdába esik

(*átv*) **abboccare** ⟨qc⟩ megkaparint vmit

ABBONDANZA → NUOTARE

ABBORDARE

abbordare ⟨q⟩ megkönyékez/leszólít vkit

ABBORDO

essere di facile abbordo könnyen megközelíthető/megkönyékezzhető ember

→ UOMO

ABBOTTONATO

(*átv*) **essere/stare abbottonato** kevésbeszédű; zárkózott

ABBRACCIARE

abbracciare una causa, un consiglio, una professione, una religione ecc. magáévá tesz egy ügyet, tanácsot, hivatást, vallást stb.

(*közm*) **Chi molto abbraccia nulla/poco stringe** ki sokat markol, keveset fog/kap

ABDICARE

(*vál*) **abdicare ai propri diritti, alla libertà, al potere ecc.** lemond a jogairól, szabadságról, hatalomról stb.

ABISSO → ORLO

ABITO¹ [ruha]

(vall) **lasciare/spogliare l'abito (ecclesiastico)**; (tréf) **gettar l'abito alle ortiche** kilép/kiugrik a rendből; kivetkőzik ♦ (vall) **prendere/vestire l'abito (ecclesiastico)** belép a rendbe; beöltözik

(köz) **L'abito fa il monaco** ruha teszi az embert ♦ (köz) **L'abito non fa il monaco** nem a ruha teszi az embert; nem mind pap (az), ki hosszú ruhát hord

→ ADAMITICO, CASCARE, ORTICA, PIANGERE, PITTURA, STACCARE, STRAPAZZO

ABITO² [(meg)szokás]

(elav) **far l'abito a (qc)** hozzászokik vmihez
→ NATURA

ABITUDINE → ADAMITICO

ABLATIVO

(vál, tréf) **essere (ridotto) all'ablato (assoluto)** le van égve; teljesen pénz nélkül van

ABORTO

(átv) **essere un aborto (di natura)** nyomorék ember; gnóm; torzszülött

(átv) **è un aborto** rosszul sikerült/pocsék (munka)

ACCA

non capir(n)e/capirci un'acca egy kukkot sem ért valamiből ♦ **non sapere un'acca/quattr'acche** egy árva hangot/kukkot sem tud; semmit sem tud

non contare un'acca semmit sem számít

non stimare (q) un'acca semmibe se vesz vkit
→ SAPERE¹, VALERE

ACCADEMIA

non fare che dell'accademia; fare dell'accademia; fare (un')accademia hiábavalóságokat mond

ACCAMPARE

accampare pretese, pretesti, ragioni ecc. igényekkel, ürügyekkel, érvekkel stb. hozakodik elő

ACCAREZZARE

(átv) **accarezzare (q)** hízeleg/kedveskedik vkinek

(köz, irod) **Chi t'accarezza più di quel che suole o t'ha ingannato o ingannar ti vuole** aki hízelkedik, vagy megcsalt, vagy meg akar csalni

ACCATTARE

(köz) **Accattare e non rendere, guadagnare e non spendere, fa l'uomo ricco** 'attól

gazdagodik meg az ember, ha csak kér, de nem ad, ha csak keres, de nem költ'

ACCATTOLICA

(tréf, ritk) **andare/essere/ridursi all'accattolica** koldulni megy; koldul; koldulásra kényszerül

ACCATTONE → LODE

ACCELERATORE

(átv) **premere sull'acceleratore** nagyobb iramot diktál; behúzó

→ COLPO

ACCENDERE

accendersi come un fiammifero könnyen/hamar haragra lobban

accendersi d'amore szerelemre lobban ♦ **accendersi (d'ira)** haragra gerjed

ACCENTO

(átv) **porre/mettere l'accento su (qc)** hangsúlyoz vmit

ACCESO → CARBONE

ACCESSO

(átv) **essere di facile accesso** szívélyes és könnyen kezelhető ember

ACCETTA

(átv) **ci vuole l'accetta** előlről kell kezdeni az egészet

→ ALBERO, PIEDE, TAGLIATO

ACCHITO

di primo acchito a) mindenekelőtt; rögtön; először is **b)** azonnal, elsőre, kapásból

ACCIAIO

essere (un uomo) d'acciaio; avere una tempra d'acciaio vasból van

occhio/sguardo d'acciaio szúrós és hideg tekintet

→ MUSCOLO, NERVO

ACCIDENTE

essere un accidente istenverése; istencsapása

(átv is) **a (q) viene un accidente** megüti a guta ♦ **che mi venisse un accidente!** **a)** majd(nem) megüt a guta! **b)** hát ez nem lehet igaz!

→ CAPIRE, IMPORTARE

ACCIDIA

(irod) **far venire l'accidia a (q)** untat vkit

ACCIUGA

essere pigiati/pressati/schiacciati/stretti come (le) acciughe; essere come (le) acciughe nel/in (un) barile úgy össze vannak préselve, mint a heringek

essere (secco come) un'acciuga nagyon sovány; sovány, mint a/egy keszeg
→ CERVELLO, MAGRO

ACCOCCARE

(*átv, rég*) **accoccarla a <q>** üt egyet vkín

ACCOLITO

(*átv, pej*) **essere l'accollito di <q>** vkinek a famulusa; vkinek a hűséges embere

ACCOLLARE

accollare una spesa, un lavoro ecc. a <q> költséget, munkát stb. áthárít vkire/nyakába varr vkinek

ACCOMODARE

s'accomodi! a) foglaljon helyet! üljön (csak le! **b)** kerüljön beljebb! tessék (belépni/bejönni/bemenni)!

ACCOMPAGNARE

accompagnare la porta/l'uscio óvatosan becsukja az ajtót; nem hagyja, hogy becsapódjon az ajtó ♦ **accompagnare un carico/peso** óvatosan tesz le egy súlyos tárgyat

ACCONCIO

(*írod*) **cadere/tornare/venire in acconcio** kapóra jön

ACCONTENTARE

(*közm*) **Chi si accontenta gode** könnyen él, ki kevéssel beéri

ACCORDATURA

(*átv, ritk*) **andare/finire in accordature** húzhalaszt valamit

ACCORDO

andare/essere/trovarsi d'accordo egyetértenek; jól kijönnek egymással

essere d'accordo (con <q/qc>) egyetért (vki-vel/vmivel)

giungere/venire a un accordo megegyezésre jut(nak)

mettersi d'accordo megegyeznek

(*pol*) **siglare un accordo programmatico** tervmegállapodást támogat

stare agli accordi tiszteletben tartja a megállapodásokat

d'accordo! rendben van! egyetérték!

d'amore e d'accordo; di/in buon accordo teljes egyetértésben

→ BOCCIARE, MEGLIO

ACCORTO

(*vál*) **fare accorto <q>** értesít vkit; figyelmeztet vkit

ACCOSTO

(*ritk*) **aver dei buoni accosti** összeköttetései vannak

ACCUSA

ritorcere un'accusa (contro <q>) egy vádat visszafordít (vki ellen)

→ STATO

ACERBO

essere acerbo per <qc> éretlen vmire

ACETO

(*átv*) **farsi aceto prima d'esser nella botte** felsül, mielőtt elérne valamit

piglia d'/l'aceto megecetesedik [bor]

(*közn*) **aceto dei quattro/sette ladr(on)i** nagyon erős, fűszerezett ecet

→ MIELE

ACHILLE → TALLONE

ACQUA

andare alle acque; passare l'acqua/le acque gyógyvízkúrát tart

avere acqua in bocca (egy) szót sem szól; hallgat, mint a sír ♦ **acqua in bocca!** szót se!

(*átv*) **avere l'acqua alla gola; essere con l'acqua alla gola** nyakig ül a pácban; torkán a kés

(*átv*) **buttare/gettare/mettere/versare acqua sul fuoco** lecsillapítja a kedélyeket

essere a mezz'acqua; essere/stare tra due acque kétszínűsködik

(*gúny*) **essere della più bell'acqua** cégéres gazember

(*átv*) **essere/navigare/trovarsi in cattive acque; navigare/trovarsi in acque basse** rosszul áll a szénája; rosszul megy neki

essere un'acqua cheta alamuszi ember

(*átv*) **fare acqua (da ogni parte)** nehéz helyzetben van; rosszul áll a szénája

friggere con l'acqua fából vaskarikát próbál csinálni

(*átv*) **fuggir l'acqua sotto le grondaie** cseberből vederbe kerül

gettar via l'acqua sporca col bambino dentro a fürdővízzel együtt a gyereket is kiönti

(*átv*) **lasciar correre l'acqua all'ingiù/per il suo verso/per la sua china; lasciare che l'acqua corra al mulino** hagyja, hogy a dolgok menjenek a maguk útján

(*átv*) **lavorare sott'acqua** aknamunkát folytat; alattomban dolgozik; áskálódik

(*átv, vál*) **navigare contr'acqua** az ár ellen úszik

(*átv*) **pescare nelle stesse acque** ugyanott kereskedik, ahol valaki más

pestare l'acqua nel mortaio; portare acqua col paniere falra borsót hány

porre l'acqua negli orcioli fessi; portare (l')acqua al mare/col vaglio; (ritk) gettar l'acqua nel vaglio Dunába hord vizet

portare (dell')acqua con gli orecchi a <g> tejenben-vajban fűrészt vkit; a tenyerén hord vkit
(*átv*) **non sapere che acqua bere** nem tudja, mitéví legyen

(*átv*) **scoprire l'acqua calda** felfedezi a meleg vizet

(*közny*) **spander acqua** pisil

(*átv*) **tirare l'acqua al proprio mulino** saját malmára hajtja a vizet

non trovare acqua in mare nem lát a szeméttől; nem látja a fától az erdőt

è acqua passata ez már a múlté; lejárt lemez
il tempo si butta/mette all'acqua esőre áll az idő

L'acqua è in terra lóg az eső lába

(*átv*) **ne è passata di acqua sotto i ponti!** sok víz lefolyt már a Dunán!

<**gc**> [il ragionamento ecc.] **fa acqua (da tutte le parti)** vmi [az érvelés stb.] gyenge lábon/lábakon áll

s'intende acqua e non tempesta (*közny*) jóból is megárt a sok

[a una donna] **si rompono/si sono rotte le acque** [egy nőnek] elmegy/elment a magzatvíz(e); elfolyik/elfolyt a magzatvíz
acqua morta állóvíz

(*átv*) **all'acqua di rosa/rose** meggyőződés nélkül; ímmel-ámmal

(*ritk*) **eccoci all'acqua!** és most jön a java!

(*közny*) **Acqua cheta rovina i ponti** lassú víz partot mos/ront

(*közny*) **Acqua e chiacchiere non fan/impastan frittelle** miatyánkkal nem veszik be Komáromot

(*közny*) **Acqua passata non macina più** 'ami elmúlt, elmúlt'

(*közny*) **Alla prim'acqua di agosto poter'uomo ti conosco** 'az első augusztusi esővel nehéz élet kezdődik a szegény ember számára'

(*közny*) **Chi è portato giù dall'acqua s'attac-**

ca a ogni spino a vízbefülő a szalmaszálhoz is kapkod; vízbe esett ember habhoz is kap

(*közny*) **Chi fu scottato dall'acqua calda ha paura anche della fredda; (Il) cane/gatto scottato dall'acqua calda ha paura anche della fredda** leforrázott kutya/eb (az) esőtől is fél; akit (egyszer) a kígyó megcsípett/megmart, a gyíktól is fél

(*közny*) **Chi vuol dell'acqua chiara vada alla fonte** forrásnál legjobb a víz

(*közny*) **L'acqua non si nega a nessuno** 'a vizet senkitől sem lehet megtagadni'

(*közny*) **L'acqua va/corre al mare** a víz is oda siet, ahol sok van

(*közny*) **La prima acqua è quella che bagna** 'a kezdeti gyötrelmek hagyják a legmélyebb nyomot'

(*közny*) **Quando l'acqua arriva alla gola, tutti imparano a nuotare** addig nem úszik a kutya, míg farkát nem éri a víz

→ AGOSTO, ASINO, BICCHIERE, BUCO, CERVELLO, CIELO, ESSERE, FIORE, FIUME, FUOCO, GOCCIA, INNOCENTE, MANTELLO, MARINAIO, NEMICO, NEVE, ORCIO, ORRORE, PANE, PELO, PESCARE, PESCE, POZZO, PURO, RAGAZZA, SANGUE, SCHERZO, SETE, TEMPESTA, VINO

ACQUAIO → BUCO, GOLA

ACQUASANTA → ESSERE

ACQUETTA

(*elav*) **dare l'acquetta a <g>** lassan ölő méreggel megöl vkit

ACQUISTATO

(*közny*) **Vien presto consumato l'ingiustamente acquistato** ebül gyúlt, ebül költ

ACQUISTO → CAMPAGNA

ACQUOLINA

avere l'acquolina in bocca; a <g> viene l'acquolina in bocca összefut a nyál a szájában; csorog a nyála valami után; megkíván valamit ♦ **far venire l'acquolina in bocca a <g>** megkívántat vkivel valamit

ACUTO

<**gc**> **prende dell'acuto** erős, kellemetlen szagot vesz fel

ADAGIO

andare adagio con <gc> óvatosan bánik vmivel; óvatos vmivel kapcsolatban ♦ **va' adagio con il vino!** légy óvatos a borral!

→ BIAGIO